

КУЛЬТУРОЛОГІЯ

Деревенко М.І.

студентка,

Львівська національна академія мистецтв

Науковий керівник: Рибак О.З.

членкиня правління Української Асоціації

Дослідників Жіночої Історії;

докторка історичних наук, професорка,

Львівська національна академія мистецтв

ДИЗАЙН КІМОНО НА ОЛІМПІЙСЬКИХ ІГРАХ 2021 ЯК РЕПРЕЗЕНТАЦІЯ УЯВЛЕНЬ ПРО НАЦІОНАЛЬНУ КУЛЬТУРУ: СПРОБА КОМПАРАТИВНОГО АНАЛІЗУ

Олімпійські ігри чи не вперше за всю історію їх проведення, окрім спортивних досягнень продемонстрували зацікавлення до особливостей культур країн-учасниць. Це стало можливим завдяки японській ініціативі проекту Imagine One World. Згідно із задумом його творців, Олімпійська платформа для спорту мала б об'єднати світ завдяки художньо втіленим кімоно, що презентували найвизначніші, чи то радше найбільш упізнавані, культурні здобутки більш ніж 200 країн по всьому світу. Відтак, за допомогою кольору, фактури матеріалів та національної символіки держав традиційне японське кімоно трансформувалось у самотутній твір мистецтва XXI ст.

Дизайн кімоно України, Польщі, Росії, Білорусії для мистецтвознавчого аналізу обрано не випадково, оскільки саме ці країни – є географічно державами-сусідами. Тому, з точки зору японських майстрів, важливо простежити спільні риси, що характеризують ці країни, культура яких у певні історичні періоди перетиналась, а відтак певні ознаки були запозичені чи інспіровані. Згідно з цим доцільно розглядати зображальне наповнення кімоно за принципом протиставлення окремих країн, а саме: Україна-Польща та Росія-Білорусь.

Українське кімоно (ілюстрація 1), виконане японським митцем Масанобу Оота, базується на поєднанні трьох кольорів: синього, жовтого і блакитного. Основними композиційними акцентами є зображені у польоті лелеки, соняхи та орнаментальні мотиви на білому

ті. Варто зазначити, що усі елементи мальовані енергійно та динамічно, відчувається легкий подув вітру від крил лелек, а соняхи наче кружляють навколо своєї осі завдяки включенням візерунків писанок у центральну частину квітки. Зокрема візерунки писанок трактовані різноманітно, здебільшого центричні і побудовані на геометричних фігурах: коло, трикутник, ромб, квадрат, овал, що магічно переплітаються у хрести, крапки, зірки, утворюючи своєрідні мандали-символи родючості і життя. Анатомічно довершені фігури лелек спрямовані горизонтально, один із птахів зацікавлено спрямовує погляд на «поле соняхів». Загалом, при спогляданні кімоно перед очима постає традиційна ще з багатьох століть сільська картина – пара лелек повертається з вирію для того, щоб гніздитися і формувати нове потомство, ці уявлення підкреслюють і яскраві весняні барви і чисте безхмарне небо. Певного ритму у структуру зображення додають зелені барви, витончено розмита зелень листя і локальний колорит поля з графічними силуетами пшеничних колосків. На противагу активному відтворенню зелених елементів твору, доволі несподівано з композиції виринає сірий обрис бронзового пам'ятника, в якому впізнаємо монумент Володимиру Великому авторства В. Демут-Малиновського і П. Клодта у Києві.

У свою чергу червоно-чорне орнаментальне вирішення краю рукавів, нав'яне вишивкою Сумщини, вносить етнічні акценти в архітектоніку кімоно.

Подібно до кімоно України, горизонтально спрямоване включення фігур лелек містить і польське кімоно (ілюстрація 2). У ньому майстер Кунйо Аріма вкомпонував у похилі смуги безмежні квіткові поля посеред блакиті основного фону. З-поміж різнобарв'я квітів і енергійних вигинів стебел і пагонів, приковують увагу орнаментальні композиції у колі, де обабіч символічного дерева життя у дзеркальній симетрії розташовані півні, павичі, зозулі. Над квітами ширяють птахи з синяво-білим пір'ям і дрібні комахи. Зображальне наповнення кімоно можна вважати ландшафтним, оскільки саме мальовниче втілення квітів (помаранчево-червоні маки, білі і жовті нарциси, сині волошки, хризантеми, фіолетові та рожеві братки, цвіт ріпаку та ін.), що подекуди не піддаються класифікуванню через надміру виражену орнаментальність, складає основну частину композиції.

Ілюстрація 1. Masanobu Oota.
Ukraine. 2019 р.

Ілюстрація 2. Kunio Arima.
Republic Poland. 2018.

Тощіо Куяма у співпраці з Норімічі Мацуда продемонстрували доволі витончений аристократичний підхід до вирішення російського кімоно (ілюстрація 3), що поєднує в собі насичені блакитно-сині барви з частковим розбіленням. Таким чином досягається ефект білосніжного мерехтіння шляхом колірної градації білого і синіх відтінків. Зокрема привертає увагу нестандартне, подекуди казкове поєднання реального і фантастичного, втілення неба, адже з одного боку зображені лебеді у польоті, обриси куполів храмів, вдалині видніються гори, а з іншого – зоряний простір та слід від польоту космічного судна. Завдяки використанню давньої японської техніки «Сага Нішікі» [1] (це унікальний японський варіант парчі, де «японський папір» використовується в якості основи та має золоте, срібне чи лакове покриття, що вдало з'єднується з фарбованими нитками шовку) твір набуває особливого декоративного звучання та створює враження блиску коштовностей.

Композиція твору побудована на протиставленні контурів архітектурних форм, що нагадують Ермітаж, та фольклорних мотивів з казки про Царевича-Івана і жар-птицю. При чому варто зауважити, що традиційний образ Івана-Царевича у мультиплікації чи книжковій ілюстрації російської народної версії дещо порушено, оскільки перед нами постає не юнак, а зрілий чоловік – придворний імператорського палацу (на це вказує блідість обличчя, що була тенденцією XVIII ст. та костюм, який складався з вузьких кюлот, мереживної сорочки з жабо і

черевиків з пряжками). Значну частину простору, своєрідний смисловий акцент російської культури, зосереджено на детально промальованих конструктивних елементах фрагментів архітектури, де численні аркоподібні чи трикутні обрамлення вікон фасаду споруди дисонують з розкішним вестибюлем інтер'єру, де підносяться сходові марші, освітлені дорогоцінними люстрами та канделябрами з позолотою. Враження благородності підсилює горда постава павича неподалік сходових деталей, а цитата Ф. Достоевського «Краса врятує світ», вкомпонована у зоряне тло, передає один із ключових меседжів проекту.

Білоруське кімоно демонструє багатство орнаментів, що характерні для білоруської вишивки: солярні знаки-символи бога слов'янської міфології Ярила, ромби, трикутники, восьмикутні симетричні зірки, розділені на сектори та ін. Моцумі Окуно загалом вирішує дизайн роботи у світлих тонах з яскравими акцентами у вигляді синіх волошок, червоних орнаментів та зелені вінків з білими квітами. Значної динаміки твору додає доволі масштабне зображення лелеки у фас, відтак створюється враження, що птах у наступну мить покине площину тканини та полетить прямо на глядача. Основний декоративний і смисловий акцент припадає на зображення хреста в центрі композиції, що вказує на православний характер культури, в обрамленні фрагменту білоруської поезії патріотичного змісту.

Отже, внаслідок художнього аналізу зображальних характеристик кімоно окремих країн, можемо вважати, що попри очевидні намагання звертатись до індивідуальних особливостей культури вище згаданих країн, все ж простежуємо спільний підхід і подібні образи-символи. Зокрема, найбільше споріднених елементів бачимо між кімоно України та Польщі (горизонтально спрямовані лелеки, зображення квітів у польському варіанті та соняхи в українському, орнаментальні мотиви у колі, пов'язані з родючістю і життям). Загалом для усіх цих кімоно є властивим орнітологічний підхід, тобто зображення птахів, що на думку японських майстрів, є символами країн, причому в польському, українському та білоруському костюмі це зображення лелек. У цьому контексті вирізняється лише російське кімоно, де зображені лебеді, алегоричні фігури жар-птиці та павича. Натомість включення текстового фрагменту в композицію характерне для білоруського та російського кімоно, однак у першому випадку простежується більш націоналістичний підхід за сенсом цитування, а в другому – радше загально філософська думка. Співзвучними за візерунчастим ладом є орнаментальні вишивані сполучення, що базуються на червоному і чорному кольорах в українському та білоруському кімоно. Відтак, у японському творчому методі демонстрації культури держав-учасниць, простежуємо вплив культурних символів і стереотипів їх сприйняття.

**Ілюстрація 3. Toshio Kojima,
Collaborated with Norimichi Matsuda.
Russian Federation. 2016**

**Ілюстрація 4. Mutsumi Okuno.
Republic of Belarus. 2019**

Список використаних джерел:

1. Imagine One World. Kimono project. URL: <http://kimono.piow.jp/kimonolist.html> (дата звернення: 17.10.2021).